

OLAY SORUSU ÇÖZÜMÜNDE BAŞVURULACAK YÖNTEM VE İLKELER

(Buradaki bilgiler www.ganz-recht.de von Prof. Dr. Eberhard Dorndorf'un yaptığı açıklamalardan esinlenilmiştir, daha fazla bilgi adı geçen siteden edinilebilir. Ayrıca bkz. Musielak, Grundkurs BGB, 12. Aufl. 2011; Kemal Oğuzman / Aydın Aybay / Suat Sarı Medenî Hukuk Pratik Çalışmaları: Genel Esaslar - Kişiler Hukuku - Aile Hukuku, 11. Baskı, Filiz Kitabevi , İstanbul 2001, 1-4; Aydın Zevkliler / Ayşe Havutçu / ve diğerleri, Medeni Hukuk Pratik Çalışmaları, 8. Baskı, Turhan Kitabevi / Ankara2008, 24-62.)

Bir olay sorusu karar veya mütalaa yöntemi ile çözülebilir. Karar yönteminde varılan sonuç önce yazılır, sonra gerekçelendirilir. Mütalaa yönteminde ise, önem arz eden hukuki sorunlar adım adım gerekçeli olarak çözümlenerek, istenen sonuca ulaşılır.

Hazırlık

1) Sınav alanı

Öncelikle sınav alanınızın ne olduğu, sınavda hangi alandaki bilgilerinizin ölçülmek istendiği konusunda emin olun.

Medeni Hukuk, Borçlar Hukuku, Eşya Hukuku, Ceza Hukuku, İdare Hukuku, Anayasa Hukuk vb...veya bir kaçı

2) Olayın ve hukuki sorunun anlaşılması

Önce varsa soruları dikkate alarak olay metnini dikkatlice okuyun. Bunun bir kaç kez tekrarlamanızda yarar vardır.

a) Olayı okuyup anlamak, çözüm için yapılması gereken en önemli hazırlık aşamasıdır. Bu aşamada soruyu önce okuyarak, olayda hangi hukuki olguların varlığının aranması gerektiği tespit edilebilir. Böylece olayda çözümle ilgili olmayan olguların da tespit edilip, değerlendirme dışı bırakılması mümkündür. Çözüm metninde değerlendirme dışı bırakılan hukuki olgulara yer vermeğe gerek yoktur, meğerki çözümle bağlantılı olsun.

Örnek 1: Konu Başlangıç ve Kişiler Hukuku:

Olay 1: Ayşe ile Hasan evlidirler. Hasan Galatasaray Juventus maçı için arkadaşlarını eve davet eder. Ayşe, durumdan memnun olmadığını Hasana belirtir. Ancak Hasan Ayşe'yi dinlemez ve arkadaşları ile evde maçı seyretmeye başlar. İçkinin de etkisi ile Hasan ve arkadaşları maçı seyirderken küfürlü konuşmaya ve karşılıklı taşkınlık yapmaya başlarlar. Bu arada Ayşe'nin ölen babasının hediyesi antika vazo gol sevinci sırasında Mustafa'nın kolunun çarpması ile kırılır. Buna kızan Ayşe ile Hasan tartışır ve Ayşe evi terk eder.

Bu olay'da aşağıdaki olgular göz ardı edilebilir:

1. Ayşe ile Hasan'ın evlenme ehliyetlerinin olup olmadığı, evliliğin geçerliliği.
2. Ayşe'nin evi terk etmesinin Aile hukuku açısından bir sonucu olup olmadığı.
3. Ayşe'nin babasının ölümü.

4. Maç seyretmek

- b) Soru 1: Ayşe Mustafa'dan maddi tazminat isteyebilir mi?
c) Soru 2: Ayşe, Mustafa'dan manevi tazminat isteyebilir mi?
d) Soru 3: Ayşe, Hasan'dan tazminat isteyebilir mi?
e) Soru 4: Ayşe, Hasan ve Arkadaşlarının eve girmelerini engelleyebilir mi?

b) Olaya varsayımsal yaklaşımlarla bir şey eklemeyin ve var olan metin üzerinde kendinize göre değişiklikler yapmayın. Her ne kadar yorum mümkün ise de, soru size sınamak için hazırlandığından belirli bir konu hakkındaki bilginiz ve bu olayı niteleme ve sorunu çözme yeteneğiniz değerlendirilmek istenmektedir, dolayısıyla metnin sözü ile bağlı kalın.

3) Hukuki ilişkilerin belirlenmesi

Olaydaki hukuki ilişkilerin belirlenmesi, ikinci önemli adımdır. Bu adım **“Kim, kimden ne ve hangi sebeple talep edebilir” (Wer will was von wem woraus?)** sorularına cevap verebilmek için önem arz eder.

Çözömlenmek istenen hukuk sorun genelde iki veya daha fazla kişinin dahil olduğu hukuki ilişkiden kaynaklanır. Bu nedenle olay içerisindeki bu ilişkilerin tespit edilmesi gerekir. Aynı kişiler arasında birden fazla ilişki varsa, bunların tarih sırasına ve oluşum sırasına göre tespit edilmesi yerinde olacaktır. Birden fazla hukuki ilişkin farklı kişiler arasında mevcutsa bunların da tespiti gerekir.

Olay 2: Safinaz ve Süleyman nişanlanmalarının ilk aynı kutlamaka için Boğazda “Ahh” restoranda yemek için buluşurlar. Yemek sırasında lavaboya gitmek üzere masadan kalkan Safinaz, yan masada oturan ve ailesi ile yemek yiyen Hüseyin'in sandalyesinin arkasına astığı ve yere düşürdüğü çeketine takılarak yere düşer ve bileğini burkar. Acilen hastaneye kaldırılan Safinaz bir hafta rapor alır. Safinaz hastaneye kaldırılırken bindiğı takside cep telefonunu unutur. Daha sonra cep telefonunu bulan taksici Hasret telefonu Bakkal Salim'e satar.

a) Hukuki ilişki ve taraflarını şekil çizerek belirlemeniz, olayın anlaşılabilirliğini ve çözümünü kolaylaştırır.

Safinaz	← →	Süleyman (Önemsiz)
Safinaz	← →	Restorant Ahh (Önemsiz/Önemli)
Safinaz	← →	Hüseyin (Önemli)
Safinaz	← →	Hasret (Önemli)
Hasret	← →	Salim (Önemli)
Safinaz	← →	Salim (Önemli)

Safinaz → Hüseyin

Çözüm Aşaması

4) Hukuki sorunun tespiti, uygulanacak norm ve ilkeler ve sonuç

Bu aşamada olay ve sorular birlikte değerlendirilerek hukuki sorun tespit edilerek adım adım çözülür:

Örnek 2: Yukarıdaki olayda Safinaz'ın hakları nelerdir? Veya Safinaz Hüseyin'den tazminat talep debilir mi? Sorularını ele alalım.

Burada "kim, kimden ne ve hangi sebeple talep edebilir" sorularına cevap aranacaktır (WER will WAS von WEM WORAUS?).

5) Talep tespit edilir.

Maddi, manevi tazminat, ifa talebi, teslim, istirdart talebi

Safinaz → Hüseyin

a) Safinaz Hüseyinden tazminat talep etmektedir. Talep edilecek olan tazminat maddi veya manevi şekilde kendisini gösterir. Maddi tazminat kişinin malvarlığında istemeden yaşadığı zararların giderilmesi amacıyla, manevi tazminat ise kişinin kişilik değerlerinde yaşadığı manevi zararın tazmini için söz konusu olacaktır.

b) Safinazın bir hafta işinden kaldığı belirtilmektedir. Buhalde iş gücü kaybı sebebiyle meydana gelen maddi zararın tazmini söz konusudur. Ayrıca ayağının burkulması ile sağlığının zarar gördüğü, acı ve üzüntü çektiği açık olduğundan manevi tazminatta isteyebilir.

Safinaz maddi ve manevi zararın tazminini, ancak Hüseyin'in sorumluluğu olacağı geçerli bir hukuki sebebin varlığı halinde mümkündür. Aksi halde Safinaz zararına kendisi katlanmalıdır.

6) Hukuki ilişki/ler nitelendirilir, sorumluluk sebebine karar verilir (Anspruchsgrundlage)

a) Sözleşme, Haksız Fiil, Sebepsiz Zenginleşme, Ayni haklar vb.

b) Hukuki ilişkinin geçerlilik şartları değerlendirilir.

c) Hakların yarışması olup olmadığı, hukuk normların hakimce bulunup uygulanacağı ilkeleri göz önünde tutulur.

Safinaz → Hüseyin

Haksız fiil sorumluluğu TBK md. 49 vd.

Bir kişinin sorumluluğu, birden çok sebebe dayandırılabilirse hâkim, zarar gören aksini istemiş olmadıkça veya kanunda aksi öngörülmedikçe, zarar görene en iyi giderim imkânı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verir. (TBK md. 60)

Hangi hukuki ilişkinin varlığı sorusuna cevap aranırken aşağıdaki tablo ve TBK md. 60 hükmü birlikte değerlendirilmelidir. Kural olarak sözleşme ilişkisi diğer sorumluluk sebeplerine göre daha elverişlidir, ancak bu tek başına yeterli değildir. Çünkü bazı özel sözleşme ilişkisinden kaynaklanacak hak, başka bir sorumluluk sebebinden kaynaklanan aynı nitelikteki haktan daha önce zamanaşımına uğrayabilir.

Aşağıdaki sıralama daha sonra şartları ele alınacak bir sorumluluk sebebinin daha önce ön sorun olarak incelenmesinin önüne geçmek için verilmiştir.

Örneğin taşınır bir malı kullanmak için ödünç alan, sözleşme kapsamında aldığını aynen veya misli ile geri verme borcu altındadır. Sözleşmeden kaynaklanan bu borç için başka bir hukuki sebep, örneğin sebepsiz zenginleşme, haksız fiil, veya aynı nitelikteki bir sorumluluk sebebi aranmasına gerek yoktur. Aynen iade için, iade edecek tarafın kusurlu olup olmamasının da bir önemi yoktur.

1.	Sözleşmeden	Birincil borçlar asli, yan edim yükümleri İkincil borçlar, sözleşmeden kaynaklanan tazminatlar
2.	culpa in contrahendo (sözleşme görüşmelerinden doğan sorumluluk)	Kıyasen sözleşmeye ilişkin hükümler uygulanmalıdır
3.	Vekaletsiz iş görme	Özel kanuni bir borç ilişkisidir.
4.	Aynı haklar	Mutlak hak niteliğinde olup, kanuni sorumluluk sebebidir
5.	Sebepsiz Zenginleşme	Genel hükümlerde yer alan özel bir kanuni sorumluluk sebebidir.
6.	Haksız Fiil	Genel hükümlerde yer alan genel ve temel sorumluluk sebebidir.

a) Olay 2:

Safnaz ile Hüseyin'in aynı restoranda tesadüfen bulunmaktır. Hüseyin'in ceketini düşürmesi, Safnazın buna takılarak düşmesi ve kendisini yaralaması ancak haksız fiil sorumluluğunu gündeme getirir. Çünkü Safnaz ile Hüseyin arasında ne bir sözleşme ilişkisi, ne de Hüseyin'in geçerli bir hukuk sebep olmadan Safnaz aleyhine zenginleşmesi söz konusudur. Bu nedenle Hüseyin'in sözleşme ve sebepsiz zenginleşmeden dolayı sorumluluğu söz konusu değildir. Safnaz Hüseyin'den maddi ve manevi tazminatı haksız fiili hükümlerine göre isteyebilir.

b) Talebin hukuka uygunluğu değerlendirilir. Bunu yaparken hukuki olaya uygulanacak normlar belirlenip, yorumlanır ve olaydaki olgulara (atılma, subsumtion) uygulanır.

Haksız fiilin şartlarının oluşup oluşmadığının her bir şart açısından ayrı ayrı değerlendirmek gerekir.

Fiil, Hukuka Aykırılık, Zarar, Uygun İliyet Bağı ve Kusur

Haksız fiilin şartları varsa, tazminat sorumluluğu doğmuştur.

7) Def'i ve itirazlar değerlendirilir

Örneğin zamanaşımı süresinin geçtiği, hak düşürücü sürenin geçtiği, haksız fiil sorumluluğunu ortadan kaldıran hukuki bir olgunun varlığı örn. Sorumsuzluk anlaşması ya da zarar görenin ağır kusurlu davranışı veya üçüncü kişinin ağır kusurlu davranışı.

8) İspat sorunu ele alınır

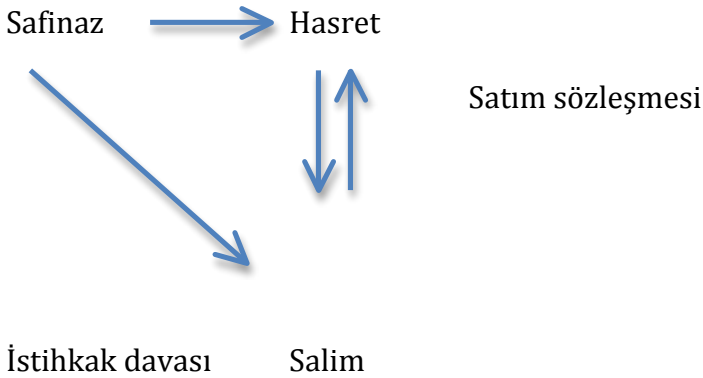
Kural herkesin hakkını dayandırdığı olguları ispat etmesidir. Kanunundan kaynaklan, dürüstlük kuralından, herkesçe bilin durumların ispatına gerek olmadığı ilkesinden vb. kaynaklanan istisnalar dikkate alınır.

Her türlü delil veya belge ile ispat zorunluluğu dikkate alınır.

9) Sonuç.

Talebin haklı olup olmadığına, yukarıda sayılan ilkeleri ve yöntemlerden biri esas alınarak karar verilir.

Örnek 3: Yukarıdaki olayda (Olay 2) Safinaz Salim'den telefonu geri alabilir mi?

1) Safinaz'ın telefonu üzerindeki hakkı aynı haklardan olan mülkiyet hakkıdır. Mülkiyet hakkı kişiye en geniş yetkiyi tanıyan hak (kullanma, tüketme ve tasarruf etme) (TMK 683). Aynı zamanda mutlak haklardan biridir. Zamanaşımına uğramadığı gibi, herkes tarafından ihlal edilebilen ve herkese karşı ileri sürülebilen bir haktır.

2) Safinaz'ın taşınır bir mal olan telefonu üzerindeki mülkiyet hakkını Salim'e karşı ileri sürmesi her zaman mümkündür (TMK 683 f.2). Ancak kanun koyucu taşınır mallar açısından

TMK md. 989 hükmünde, taşınır malın rıza dışı elden çıkması halinde zilyedin malı elinde bulundurana karşı beş yıl içinde taşınır davası açacağını düzenlemiştir. Olayda Safinaz'ın elinden telefonun rızası dışı (unutularak) çıktığı şüphe götürmemektedir. Safinaz Salim'e karşı beş yıllık süre içerisinde taşınmaz davası açarak telefonu geri alabilir. Bu sürenin geçmesi halinde Salim artık TMK 777 hükmüne göre şartları varsa kazandırıcı zamanaşımı ile malik olduğundan, telefonu iade etmek zorunda değildir. Olayda süre konusunda bir bilgi yoktur, dolayısıyla bu sürenin henüz geçmediğinden hareket edilebilir.

3) TMK md. 989 hükmüne göre Salim'in iyiniyetli olup olmamasının da, yani telefonun Safinaz'ın olduğunu ve telefonu kendisine satıp teslim eden Hasret'in tasarruf yetkisinin olmadığını bilmesinin bir önemi yoktur. Salimin iyiniyetli olduğu iddiası dinlenmeyecektir.

Ayrıca Hasret emin sıfatı ile zilyet değildir. Çünkü Safinaz telefonu kendisi iradesi ile Hasret'e teslim etmemiştir. Emin sıfatı iyiniyetli mülkiyetin Hasret tarafından kazanılması mümkün olmadığından, Salim'in bu olguya dayanarak hak sahibi olduğunu ileri sürerek itiraz etmesi de mümkün değildir (TMK md. 988).

Hasret ile Salim arasında geçerli bir satım sözleşmesi vardır. Ancak Hasret telefon üzerinde mülkiyet hakkını kazanamadığından tasarruf yetkisi yoktur. Dolayısıyla Salim'in telefonu geçerli sözleşme ilişkisine dayanarak kazanması da söz konusu değildir. Salim, telefon halen elinde mevcut olduğundan telefonu aynen teslim edecektir, ayrıca iade kapsamı iyiniyetli olup olmamasına bağlı olarak zilyedin iade yükümü kurallarına göre belirlenecektir.

4) Safinaz telefonun maliki olduğunu ispat etmesi davasını kazanması için yeterlidir. Bu hukuki olguyu Safinaz her türlü delille, fatura, tanık, adına yapılan telefon tescili ile ispat edebilir.

Sonuç

Safinaz mülkiyet hakkına dayanarak telefonunu Salim'den geri alabilir.